กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเผด็จการ
Political Interest Groups in Democracies and Dictatorships

พระครูปริยัติมงคลบัณฑิต
Phrakhrupariyatmongkhonbudit
พระมหาอานนท์ อคฺคปญฺโญ
PhramahaArnon Akkapanyo
พระมหาสถิตย์ สุทฺธิมโน
PhramahaSathit Sutemano
วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Loei Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: arnontipsing@gmail.com
(**Received**: March 5, 2025/ **Revisec**: April 24, 2025/ **Accepted**: April 30, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงประเด็นกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเผด็จการ กลุ่มผลประโยชน์เป็นการรวมตัวจากกลุ่มสาขาอาชีพเดียวกัน โดยมีเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือทางการเมือง เมื่อมีจำนวนเพิ่มขึ้นก็จะมีอิทธิพลและอำนาจการต่อรอง หรือปกป้องผลประโยชน์ภายในกลุ่มและผลประโยชน์นอกกลุ่มที่เป็นสาธารณะด้วยวิธีการต่างๆ เป้าหมายสุดท้ายคือการมีอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะ กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเกิดจากอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตน และเสนอตนเพื่อก้าวสู่อำนาจรัฐ การก้าวข้ามผลประโยชน์เฉพาะตนสู่อุดมการณ์อันเป็นสาธารณนั้นจะต้องสลัดตัวตนที่แฝงตัวในผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ให้คงอยู่เพียงตัวตนทางการเมืองซึ่งมีความเป็นสากลกว่ากลุ่ม

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย คือ การเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญต่อเสถียรภาพและการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตย การเป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนอกรัฐสภา การเป็นเครื่องบ่งชี้ความต้องการของประชาชนและเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับรัฐบาล การมีเสรีภาพในการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การใช้ช่องทางหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นและผลักดันนโยบาย และการมีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบเผด็จการ คือ การถูกจำกัดและควบคุมโดยรัฐบาล

คำสำคัญ: กลุ่มผลประโยชน์; ประชาธิปไตย; เผด็จการ

Abstract

This article discusses the issue of interest groups in politics in democratic and dictatorship regimes. Interest groups are political institutions that are very important to the stability and development of the political system in a democracy because interest groups are another organization that allows people to participate in policy-making by demanding benefits. Interest groups are “the gathering of individuals to become members of a group, each of whom has a common background in this study, which is the basic occupation (merchant, businessman) with goals and objectives to operate to create collective benefits that members agree on. The implementation of activities must be related to or related to government policies and some part of the political system. Interest groups depend on the political system of each country. In a dictatorship, interest groups have a limited role, often being only tools of the ruler rather than representatives of the people. They may also be controlled or blocked because they are seen as a threat to the stability of power.

In a democracy, interest groups are very important because their rights, freedoms, and equality allow for group formation and a balance of power. These groups can negotiate with the government and play a role in supporting democracy, including creating benefits for society as a whole.

Keywords: Interest groups; Democracy; Dictatorship

1. บทนำ

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) เป็นสถาบันทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพและพัฒนาของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพราะกลุ่มผลประโยชน์เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนในการกำหนดนโยบาย (Policy Making) ด้วยวิธีการเรียกร้องผลประโยชน์ (Interest Articulation) นอกรัฐสภา ดังคำกล่าวที่ว่า หากไม่มีกลุ่มผลประโยชน์แล้วไซร้ ก็จะไม่มีรัฐบาลใดเลยที่ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย กลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตยทำหน้าที่เป็นเครื่องบ่งชี้อย่างต่อเนื่อง (continuouis mandate) แก่รัฐบาล และถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2545: 173)

ในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มผลประโยชน์มีเสรีภาพในการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สามารถใช้ช่องทางต่างๆ ในการแสดงความคิดเห็นและผลักดันนโยบายที่ตนสนับสนุน เช่น การรณรงค์ การล็อบบี้ การให้ข้อมูลแก่สาธารณะ และการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ โดยเป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายในสังคม (Almond, 1956)

ในระบอบเผด็จการ บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ถูกจำกัดอย่างมาก รัฐบาลมักควบคุมหรือแทรกแซงการดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์ และอนุญาตให้เฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลเท่านั้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ กลุ่มผลประโยชน์ในระบอบเผด็จการมักใช้ช่องทางที่ไม่เป็นทางการในการเข้าถึงผู้มีอำนาจ เช่น การติดต่อส่วนตัว หรือการให้สินบน (Linz, 2000)

โดยบทความนี้จะนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงบทบาทและลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

"กลุ่มผลประโยชน์" เป็นแนวคิดที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลากหลายมุมมอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนและหลากหลายของปรากฏการณ์นี้ในสังคมการเมือง โดยทั่วไปแล้ว ความหมายของ "กลุ่มผลประโยชน์" ได้มีนักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

1. กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มใด ๆ ที่ต้องการประโยชน์ของตน หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวางออกไป หรือปรารถนาที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือประสงค์จะให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันโดยสมัครใจ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้นโยบายสาธารณะหรือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าของสังคม เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ ตามความหมายนี้กลุ่มผลประโยชน์อาจมีชื่อต่างๆ กันได้ เช่น กลุ่มอิทธิพล (Pressure Groups) กลุ่มพลังการเมืองหรือกลุ่มพลัง เป็นต้น

3. กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มที่มีความคิดเห็นในนโยบายพื้นฐานชีวิตฐานะในสังคมเชื้อชาติฯลฯ ที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันมารวมกัน เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในทางเศรษฐกิจการเมืองและสังจากนานาทัศนะเกี่ยวกับความหมายของกลุ่มผลประโยชน์ข้างต้นนั้นพอที่จะสรุปได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์คือ

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดเห็น นโยบายและพื้นฐานชีวิต เช่น ฐานะ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันรวมกันขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์และแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมให้แต่ละกลุ่มของตน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2539: 55-57)

มนตรี เจนวิทย์การ (2528: 1) ให้ความหมายกลุ่มผลประโยชน์ว่า เป็นการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งกลุ่ม ของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ เพื่อดำเนินการรักษาหรือแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่ม หรือเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางบางอย่างของกลุ่มผ่านสถาบันทางการเมืองและทางราชการโดยพยายามมีอิทธิพลเหนือกระบวนการตัดสินใจ หรือการวางนโยบายของสถาบันรัฐ โดยคำว่า กลุ่ม ผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลจะใช้ในความหมายเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

สมพงษ์ ชูมาก (2517: 8) กล่าวว่า กลุ่มผลประโยชน์หมายถึง กลุ่มต่างๆ ในสังคม เช่น กลุ่มกรรมกร กลุ่มลูกจ้าง กลุ่มชาวนา สมาคมและกระบวนต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีบทบาทในการบีบ บังคับทางการเมืองต่อฝ่ายปกครองมากบ้างน้อยบ้าง ตามแต่ลักษณะกลุ่มและสถานการณ์ทางการเมือง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2527: 88) กล่าวว่า กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มพลเมืองที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้เกิดผลต่อนโยบายของรัฐ เช่น เปลี่ยนแปลง ล้มเลิก หรือดำรงรักษาไว้ซึ่งนโยบายอันเป็นประโยชน์แก่กลุ่มไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มผลประโยชน์เกิดจากบุคคลที่มีแนวความคิดเห็น พื้นฐานชีวิต หรือสถานะทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน รวมตัวกันเพื่อผลักดันนโยบายสาธารณะหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐ มอนตรี เจนวิทย์การ ระบุว่ากลุ่มผลประโยชน์พยายามมีอิทธิพลเหนือกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ขณะที่สมพงษ์ ชูมาก ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของกลุ่มในสังคม เช่น กลุ่มกรรมกรหรือชาวนา ที่สามารถกดดันฝ่ายปกครองได้ตามสถานการณ์ และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ เน้นว่ากลุ่มผลประโยชน์มารวมตัวกันโดยสมัครใจเพื่อเปลี่ยนแปลง ดำรงรักษา หรือยกเลิกนโยบายของรัฐให้เป็นไปตามผลประโยชน์ของกลุ่มตน ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของนโยบายและการปกครองของรัฐ

3. ที่มาของกลุ่มผลประโยชน์

ที่มาของกลุ่มผลประโยชน์นั้นมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจหลายประการ โดยสามารถสรุปประเด็นหลักๆ ได้ดังนี้

กลุ่มเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และสังคม ในด้านธรรมชาติของมนุษย์นั้น มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ เบื้องต้นของการรวมกลุ่มของมนุษย์นั้นมักจะเป็นการรวมการโดยอาศัยความผูกพันทางครอบครัว เครือญาติและความใกล้ชิดส่วนบุคคลเป็นหลัก กลุ่มที่ก่อเกิดจากความผูกพันในลักษณะเครือญาติและใกล้ชิดส่วนตัวนี้ ถือว่าเป็นกลุ่มเบื้องต้น หรือที่เรียกกันว่า กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) ลักษณะการเกิดและบทบาทของกลุ่มประเทศนี้นอกจากเป็นการรับใช้มนุษย์ในด้านธรรมชาติแล้ว กลุ่มปฐมภูมิยังมีบทบาทและอิทธิพลในสังคมสมัยดั้งเดิม ที่เป็นสังคมบุพการและสังคมเกษตรกรรมยุคต้น ทั้งนี้เพราะในสังคมเช่นนั้น การแบ่งงานกันทำและการแจกจ่ายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไม่สลับซับซ้อนมากนัก

เมื่อสังคมได้ก้าวมาเป็นสังคมสมัยใหม่มากขึ้น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีลักษณะซับซ้อนมาขึ้น มีความหลากหลายในผลประโยชน์และความขัดแย้งในผลประโยชน์และแนวคิดต่างๆ

มากขึ้น อันเนื่องจากการแบ่งงานและการขัดแย้งต่อสู้แข่งขันกันในทางเศรษฐกิจการเมืองของมนุษย์ได้ขยายตัวและรุนแรงมากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นในการจัดตั้งกลุ่มในระดับสูงกว่ากลุ่มปฐมภูมิที่มีอยู่ในพื้นฐานทางธรรมชาติเดิมของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อใช้พลังกลุ่ม (Group Effort) ที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่นั้น เป็นกำลังในการปกป้องต่อรอง และแสวงหาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและการเมืองตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน กลุ่มที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมสลับซับซ้อนนี้ เป็นกลุ่มที่ยกระดับจากกลุ่มเบื้องต้น โดยเรียกว่ากลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) ซึ่งทางกลุ่มผลประโยชน์และองค์การทั้งหลายในสังคมสมัยใหม่ต่างก็เป็นกลุ่มทางสังคมประเภทกลุ่มทุติยภูมิ ที่มุ่งใช้พลังกลุ่มในการปกป้องและแสวงหาประโยชน์และหรืออุดมการณ์บางอย่างร่วมกัน

เมื่อกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมีลักษณะเป็นกลุ่มประเภททุติยภูมิ ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขความสลับซับซ้อนของสังคมสมัยใหม่ ดังนั้น การก่อเกิดและบทบาทของกลุ่มทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการของสังคมที่ก้าวมาเป็นสังคมสมัยใหม่มากน้อยเพียงใดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ปริมาณและคุณภาพของกลุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจการเมืองของสังคมนั้นๆนอกจากนั้น พื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมที่มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนช่วยคุณต่อการรวมตัวของกลุ่มภายใต้เงื่อนไขการยึดหลักผลประโยชน์ร่วมและหรืออุดมการณ์ร่วมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดตั้งกลุ่มและบทบาทของกลุ่ม กล่าวคือ ท่าพื้นฐานทางวัฒนธรรมยังเป็นเรื่องของการเกาะติดอยู่กับแนวคิดด้านบุคคลและความสัมพันธ์ส่วนตัวบุคคลเป็นอย่างมาก โอกาสการเกิดกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันรวมทั้งบทบาทของกลุ่มจะมีน้อย ทั้งนี้เพราะกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน มีหลักการจัดตั้งที่ผลประโยชน์ร่วม และหรืออุดมการณ์ร่วมกัน ครัวอิงระบบเครือญาติหรือความสัมพันธ์ส่วนบุคคล อันเป็นลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, , 2559: 216-217)

4. ลักษณะกลุ่มผลประประโยชน์

ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์มีความหลากหลายและซับซ้อน โดยสามารถจำแนกตามเกณฑ์ต่างๆ ได้ดังนี้

1. เป็นกลุ่มรวมผลประโยชน์ของบุคคลในสังคมเข้าด้วยกัน

2. บุคคลที่เข้ามาร่วมกันนั้นจะต้องมีทัศนะร่วมกันโดยไม่ใช่มีทรัพย์สิน รายได้หรือ วัตถุอื่น ๆ

3. รวมกันเพื่อที่จะได้มีอิทธิพลผลักดันในการที่จะให้สังคมยอมรับหรือยอมตาม ความคิดหรือความต้องการของกลุ่ม จนกระทั่งผู้มีอำนาจแห่งรัฐยอมออกกฎหมายหรือข้อบังคับ เพื่อความต้องการของกลุ่ม

4. ไม่ได้มุ่งหวังที่จะได้ตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ แต่มุ่งหวังที่จะมีอิทธิพลต่อการวางนโยบายของทางราชการ และไม่รับผิดชอบต่อการวางนโยบายทางการเมือง

5. บุคคลที่เข้าร่วมกันมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในอันที่จะทำให้ความต้องการของตนกลายเป็นความต้องการของสังคมกล่าวโดย (อภิชัย พิทยานุรักษกุล, 2567 : 335-344)

สรุปได้ว่า ลักษณะกลุ่มผลประประโยชน์นี้มักใช้วิธีการสร้างอิทธิพลแบบหลังฉาก อยู่ในห้องลับๆ ไม่โปร่งใส ตรวจสอบยากไม่เป็นที่รับรู้ของผู้คนโดยทั่วไป ไม่มีใครรู้ว่าใครพูดกับใครด้วยเรื่องอะไร ซึ่งอาจเป็นอำนาจที่ขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น

5. ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลต่อการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมือง โดยเป็นตัวแทนของความต้องการที่หลากหลายในสังคม และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กลุ่มเหล่านี้เป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกเหนือจากการเลือกตั้ง และเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับรัฐบาลในการตัดสินใจ กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเมืองและสังคม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

จุมพล หนิมพานิช ได้อธิบายความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเมืองไว้ว่า กลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลที่มีวัตถุประสงค์ ทัศนคติ และผลประโยชน์ร่วมกัน มารวมตัวกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการระดมทรัพยากรเพื่อสร้างกำลัง และเพื่อใช้กำลังเพื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐบาลการมารวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ตามความเป็นจริงแล้ว เพื่อต้องการมีอิทธิพลเหนือการวางหรือการกำหนดนโยบายของรัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองก็ต่อเมื่อมีการเรียกร้องหรือมีการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ซึ่งการเรียกร้องหรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์มักเป็น การเรียกร้องหรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ต่อรัฐบาล ต่อกลไกของรัฐ ซึ่งในสังคมพหุนิยมการได้มาซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวมักจะเป็นผลมาจากการต่อสู้แข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะได้มา จะได้มามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ ขนาดของกลุ่ม สถานภาพทางสังคม ความสามัคคีของกลุ่ม และภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ

สรุปได้ว่า กลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มการเมืองที่รวมตัวกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ผ่านกระบวนการทางการเมือง โดยมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับขนาด สถานภาพทางสังคม ความสามัคคี และภาวะผู้นำ

6. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) นั้นมีความหลากหลายและซับซ้อน โดยนักวิชาการได้ให้คำนิยามและแนวคิดที่แตกต่างกันไปตามมุมมองและบริบททางสังคมการเมือง

แนวความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของกลุ่มชน ต่อระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวความคิดหลักของทฤษฎีประชาธิปไตยพหุนิยม (Pluralist Democratic Theory) ซึ่งเชื่อว่าในสังคมสมัยใหม่ที่มีการแบ่งแยกแจกแจงโครงสร้างทางสังคมอันหลากหลายนั้น มีกลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์จำนวนมากทำหน้าที่เป็นตัวแทนพิทักษ์ผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม และพร้อมเสมอที่จะใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อต่อต้านการพยายามแทรกแซงของรัฐ กลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะสร้างองค์กรขึ้นเป็นของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเรียกร้องความต้องการของกลุ่มต่อรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจึงมิใช่แหล่งอำนาจเพียงแหล่งเดียวหรือเป็นสถาบันเพียงสถาบันเดียวที่มีอำนาจควบคุมชีวิตคนในสังคม รัฐบาลมีบทบาทเป็นกรรมการที่คอยทำหน้าที่กำหนดกติกาการแข่งขันระหว่างกลุ่มอย่างเสมอหน้ากันรัฐบาลซึ่งเป็นแหล่งอำนาจรัฐ เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐและกลุ่มพลังต่าง ๆ ซึ่งต้องการสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ จะต้องมีวิธีการที่ผ่อนคลายความขัดแย้งที่เกิดจากการแข่งขันเพื่อประโยชน์ (ทั้งของฝ่ายรัฐและของกลุ่มต่างๆ) เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดระดับความขัดแย้งที่รุนแรงด้วยการรวมระบบการต่อรองร่วมกัน (bargaining) และการปรับตัวให้เข้ากันโดยสันติวิธี (peaceful adjustment) บทบาทและนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยพหุ

นิยม จึงขึ้นอยู่กับการประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้งกันแนวคิดดังกล่าวจึงมีสมมติฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มารวมตัวกันนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องต้องกันอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม

2. กลุ่มพลังกดดัน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนส่วนต่าง ๆ ของสังคมต่างกลุ่มต่างคอยถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เป็นพลังที่คอยตรวจสอบทัดทานซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจและอิทธิพลมากเกินไป

3. บทบาทของรัฐบาล ได้แก่ การเปิดโอกาสให้พัฒนาการของการรวมตัวเพื่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของชนในสังคมเกิดขึ้นได้ มิใช่ทำการปิดกั้น (ทั้งนี้หมายถึง การรวมตัวต่อสู้ภายในกติกาของการแข่งขันต่อรองอย่างสันติ และจะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์สามารถเข้าถึงรัฐบาลได้)

อย่างไรก็ดี กำเนิดของกลุ่มพลังงานและกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายย่อมเป็นผลผลิตของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจัดว่าเป็นความจริงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ ส่วนความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับรัฐบาล จะเป็นอย่างไรนั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

ดังนั้น การรวมกลุ่มกับการยอมรับความสำคัญและบทบาทของกลุ่มโดยรัฐบาล หรือการยอมรับความสำคัญของกลุ่มหนึ่ง โดยอีกกลุ่มหนึ่งว่าจะต้องร่วมกันอยู่ในสังคม จึงเป็นคนละประเด็น ปัญหาทางการเมืองที่นำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงระหว่าง รัฐ-กลุ่ม หรือระหว่าง กลุ่ม-กลุ่ม มีที่มาจากการปิดกั้นการก่อตัว บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังโดยรัฐ ; โดยกลุ่มพลังและ/หรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอยู่ก่อนมีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่า โดยการที่รัฐบาลละเลยบทบาทในการรักษากติกาการแข่งขัน ตกลงต่อรอง ปรับตัวเข้าหากันอย่างสันติ

การยอมรับความจำเป็นและความสำคัญของกลุ่มในระบอบประชาธิปไตยเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมของผู้นำ และกลุ่มพลังอำนาจเดิมที่มีอยู่ก่อนการเกิดขึ้นและการกระจายตัวของกลุ่มพลังที่ด้อยอำนาจและอิทธิพล

ในด้านความคิด การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติที่สำคัญต่อบทบาทและความสำคัญของกลุ่มหลากหลาย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากการขาดความอดทนไปสู่การมีขันติธรรม จากการมีขันติธรรมไปสู่การยอมรับความคิดเห็นและผลประโยชน์ที่แตกต่างออกไป และจากการตีความแตกต่างดังกล่าวไปสู่ความเชื่อและการยอมรับว่า สังคมมิใช่เป็นสิ่งทุกส่วนจะต้องมีลักษณะเป็นเอกภาพ (unity) แต่เป็นหลายส่วนที่แตกต่างกัน (diversity) ในแง่นี้ทัศนคติที่ว่า ความแตกต่างกันและความไม่เห็นพ้องต้องกัน เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อระบอบการเมืองจะต้องลดระดับลงด้วย (ธีรพล อินทรสืบ, 2541: 11-15)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีประชาธิปไตยพหุนิยมเน้นความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มพลังกดดันในสังคมที่หลากหลาย โดยทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกและถ่วงดุลอำนาจรัฐ รัฐบาลทำหน้าที่เป็นกรรมการกำหนดกติกาการแข่งขันระหว่างกลุ่มอย่างเสมอภาค และต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมทางการเมือง การแข่งขันระหว่างกลุ่มต้องดำเนินไปอย่างสันติผ่านกระบวนการต่อรองและปรับตัว แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า กลุ่มต่าง ๆ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ถ่วงดุลอำนาจกันเพื่อป้องกันการ

ครอบงำ และรัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มเหล่านี้มีบทบาททางการเมือง การก่อตัวของกลุ่มพลังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ความขัดแย้งรุนแรงเกิดจากการปิดกั้นโดยรัฐหรือกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่า การยอมรับความหลากหลายเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย โดยต้องเปลี่ยนจากการขาดขันติธรรมไปสู่การยอมรับความแตกต่างและมองว่าสังคมคือความหลากหลาย ไม่ใช่ความเป็นเอกภาพที่สมบูรณ์

7. ปัจจัยที่มีผลต่ออิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์

อิทธิพลที่แตกต่างกันของกลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

1. คุณสมบัติของสมาชิก กลุ่มผลประโยชน์ที่สมาชิกประกอบไปด้วยคนที่มีการศึกษา มีความเชื่อ ค่านิยมและภูมิหลังร่วมกันสูง มีความผูกพันต่อกลุ่มอย่างแน่นแฟ้นหรือกลุ่มมีความเป็นเอกภาพสูง ย่อมมีพลังในการเคลื่อนไหวทางการเมืองสูงเช่นเดียวกัน ยิ่งจำนวนสมาชิกมีมากด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

2. เงินทุน กลุ่มผลประโยชน์ที่มีเงินทุนมากย่อมมีความได้เปรียบ เพราะไม่เพียงน าไปใช้จ่ายในการด าเนินงานปกติทั่วไปเท่านั้น แต่ยังนำไปใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารที่กลุ่มต้องการสื่อให้กับสาธารณะได้รับทราบ เพื่อที่จะได้รับแรงหนุนจากมติมหาชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

3. ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นยินยอมทำงานด้วยความเต็มใจหรือจูงใจบุคคลอื่นให้คล้อยตามความคิดเห็นและการกระทำได้โดยง่าย ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์ที่ผู้นำมีภาวะผู้นำสูงย่อมสามารถสื่อสารและหว่านล้อมสาธารณชนให้สนับสนุนกลุ่ม ขณะเดียวกันย่อมสร้างความเป็นเอกภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เปิดโอกาสให้การผลักดันข้อเรียกร้อง ความต้องการของกลุ่มประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

4. สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางสังคมของกลุ่มผลประโยชน์มีผลต่อภาพลักษณ์ และการเคลื่อนไหวเรียกร้องความต้องการของกลุ่ม กลุ่มผลประโยชน์ประเภทสมาชิกวิชาชีพมักจะได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าเป็นบุคคลที่มีเกียรติศักดิ์ศรีสถานภาพที่ดีในสงัคม เช่น แพทย์สภา สภาทนายความ ทันตแพทย์สภา สภาการพยาบาล สภากายภาพบำบัด เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่ประชาชนเชื่อถือศรัทธา ดังนั้น สถานภาพทางสังคมของกลุ่มผลประโยชน์จึงสัมพันธ์กับศักยภาพในการเรียกร้องความต้องการหรือกดดันรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ

5. สภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีความสัมพันธ์ต่ออำนาจอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ เช่นประเทศที่เศรษฐกิจพึ่งพาอาศัยการส่งออกเป็นหลัก กลุ่มผลประโยชน์ด้านการส่งออกหรือเกี่ยวข้องกับการ (บูฆอรี ยีหมะ, 2554: 196)

สรุปได้ว่า อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ คุณสมบัติของสมาชิก หากมีการศึกษาและเอกภาพสูงจะมีพลังมากขึ้น, เงินทุน ที่ช่วยสนับสนุนกิจกรรมและประชาสัมพันธ์, ภาวะผู้นำ ซึ่งช่วยสร้างความเข้มแข็งและดึงดูดการสนับสนุน, สถานภาพทางสังคม ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์และศักยภาพในการเรียกร้อง และ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่ออำนาจและอิทธิพลของกลุ่มในประเทศ

8. กลุ่มผลประโยชน์กับระบบพรรคการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์นั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมประชาธิปไตยอุตสาหกรรมว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการเมือง พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์จึงขึ้นอยู่กับลักษณะเงื่อนไขของระบบพรรคการเมือง (Party Systems) ความแตกต่างขั้นมูลฐานของหน้าที่ระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์คือพรรคจะเป็นผู้คัดเลือกแต่งตั้งผู้สมัครรับเลือกเพื่อตำแหน่งงานบริการสาธารณะ รับผิดชอบในการปกครองประเทศ ริเริ่มนโยบายและปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ ส่วนในระยะที่ไม่ได้เป็นรัฐบาลก็ทำหน้าที่เป็น ตัวแทนของพลเมืองในรัฐสภา ให้ความรู้ทางด้านการเมืองแก่ประชาชนในทุกด้านและทุกสาขาซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะของพรรคการเมืองไม่ใช่หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์จะเกี่ยวข้องก็แต่เพียงทางให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน เพื่อปฏิบัติการบางอย่างเกี่ยวกับการเมืองที่พรรคการเมืองร้องขอ กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างมากกับพรรคการเมืองใหญ่ๆบางพรรค กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มก็เป็นอิสระไม่ได้ขึ้นอยู่กับพรรคการเมือง หรือแม้แต่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน หรือการประชาสัมพันธ์อื่นใดโดยมุ่งอยู่แต่เฉพาะการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าความเกี่ยวพันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับพรรคการเมืองนั้นมีอยู่มากทั้งที่เป็นไปในลักษณะที่กลุ่มผลประโยชน์อยู่เหนือพรรคการเมือง พรรคการเมืองอยู่เหนือกลุ่มผลประโยชน์ และในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของใคร นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังต้องอาศัยกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มในฐานะที่เป็นองค์การผนวก หรือแนวร่วมของพรรค ท้ายที่สุดกลุ่มผลประโยชน์นั้นได้เข้ามามีส่วนได้เสียและมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาล หรือของผู้บริหารประเทศในหลายกรณีในฐานะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ (วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, 2537: 262)

จากการวิเคราะห์พบว่าพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในประเทศไทยต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจะแฝงตัวอยู่ในพรรคการเมืองต่างๆ ที่คอยทำหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ด้านอื่นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามปกป้องผลประโยชน์และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองในพรรคการเมืองนั้นๆ เช่นต่อรองตำแหน่งทางการเมืองหากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดได้เป็นพรรครัฐบาล นอกจากนี้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองและพรรคการเมืองยังเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นตัวกลางในการรวบรวมความต้องการของประชาชนแล้วนำเสนอต่อรัฐบาลในขณะเดียวกันก็นำนโยบายของรัฐบาลมาลงมือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

9. กลุ่มผลประโยชน์ในระบบพรรคเดียว (รูปการปกครองเผด็จการ)

ในรัฐที่มีรูปการปกครองเผด็จการนั้น ระบบพรรคการเมืองจะปรากฏออกมาในลักษณะระบบพรรคเดียว (One – Party System) รัฐนั้นได้แก่ รัฐที่มีการปกครองตามอุดมการณ์ฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์ การรวมกันเป็นองค์การสูงสุดในรัฐเป็นองค์การเกี่ยวระหว่างพรรคและรัฐบาลในลักษณะยอดพีระมิดได้เริ่มขึ้นเป็นลักษณะที่ประชาชนต้องยอมรับ ยอมปฏิบัติตามที่พรรคจะกำหนดวิถีทางให้ รัฐจะเข้าควบคุมสื่อมวลชนจำกัดเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิด และโอกาสในการที่ประกอบกิจกรรมทางการเมืองโดยเสรี สำหรับกลุ่มผลประโยชน์นั้นจะเกิดได้ในสังคมที่มีการแข่งขันโดยเสรีตามลัทธิพหุนิยมคือเป็นสังคมประชาธิปไตย ในปัจจุบันที่มีระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวคือ ประเทศสังคมนิยมทั้งหลาย เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม ลาว เกาหลีเหนือ คิวบา เป็นต้น

ในบางครั้งสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์อาจจะได้รับเลือกตั้งเข้าสู่รัฐสภา ในทางกลับกันสมาชิกรัฐสภาอาจจะได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกิตติมศักดิ์หรือที่ปรึกษาในคณะกรรมการบริหารของกลุ่มผลประโยชน์ จึงเป็นลักษณะที่กลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นในระบบพรรคการเมืองนั้น กลุ่มผลประโยชน์ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะโดยใช้อิทธิพลผ่านทางสมาชิกรัฐสภาผ่านทางคณะรัฐมนตรี ผ่านทางเจ้าหน้าที่บริหารชั้นสูงของรัฐและผ่านทางพรรคการเมือง (วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, 2537: 263-264)

10. วิเคราะห์

ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์ นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้หลากหลายมุมมอง สรุปได้ว่า เป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันเพื่อรักษาและแสวงหาผลประโยชน์มีเป้าหมายที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะมีความหลากหลายในด้านพื้นฐานชีวิต สถานะทางสังคม อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ใช้ช่องทางต่างๆ ในการดำเนินงาน เช่น การล็อบบี้ การรณรงค์ การให้ข้อมูล และการกดดันทางการเมือง

ที่มาของกลุ่มผลประโยชน์ เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อน กลุ่มผลประโยชน์เกิดขึ้นเพื่อปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์การก่อเกิดและบทบาทของกลุ่มขึ้นอยู่กับพัฒนาการของสังคม พื้นฐานทางวัฒนธรรมก็มีส่วนสำคัญต่อการรวมตัวของกลุ่ม

ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ มีความหลากหลายและซับซ้อน รวมผลประโยชน์ของบุคคลในสังคม สมาชิกมีทัศนะร่วมกัน มุ่งหวังที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ไม่ได้มุ่งหวังตำแหน่งหน้าที่ทางราชการใช้วิธีการสร้างอิทธิพลแบบลับๆ ไม่โปร่งใส

ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเมือง เป็นตัวแทนของความต้องการที่หลากหลายในสังคม

1. มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับรัฐบาล ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับขนาด สถานภาพทางสังคม ความสามัคคี และภาวะผู้นำ

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ มีความหลากหลายและซับซ้อน ทฤษฎีประชาธิปไตยพหุนิยมเน้นความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในการถ่วงดุลอำนาจรัฐรัฐบาลมีบทบาทเป็นกรรมการกำหนดกติกาการแข่งขันระหว่างกลุ่ม การแข่งขันระหว่างกลุ่มต้องดำเนินไปอย่างสันติ ทการยอมรับความหลากหลายเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย

3. บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญต่อเสถียรภาพและการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตย เป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนอกรัฐสภา เป็นเครื่องบ่งชี้ความต้องการของประชาชนและเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับรัฐบาล มีเสรีภาพในการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใช้ช่องทางหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นและผลักดันนโยบาย มีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบเผด็จการ บทบาทถูกจำกัดและควบคุมโดยรัฐบาล อนุญาตให้เฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลดำเนินกิจกรรมได้ ใช้ช่องทางที่ไม่เป็นทางการในการเข้าถึงผู้มีอำนาจ

11. สรุป

กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์เป็นการรวมตัวจากกลุ่มสาขาอาชีพเดียวกัน โดยพฤติกรรมแล้วมารวมตัวกันด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ หรือด้วยเหตุผลทางการเมือง เมื่อมีจำนวนเพิ่มขึ้นก็จะมีอิทธิพลและอำนาจการต่อรอง หรือปกป้องผลประโยชน์ภายในกลุ่มและผลประโยชน์นอกกลุ่มที่เป็นสาธารณะด้วยก็ได้ โดยวิธีการต่างๆ แทบจะแยกไม่ออกในลักษณะปกปิดผลประโยชน์เฉพะกลุ่มแต่เปิดเผยส่วนที่เป็นสาธารณะ แต่เป้าหมายสุดท้ายคือการมีอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณ “เมื่อใดก็ตามกลุ่มผลประโยชน์เรียกร้องก็เป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในขณะเดียวกันถ้ามีกิจกรรมในระดับการเมือง ก็กลายเป็นการผลักดันทางการเมือง” (Maurice Duverger) โดยปกติแล้วกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งทับซ้อนด้วยตัวตนทางการเมือง เกิดจากมีอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตน แล้วเสนอตนเพื่อก้าวสู่อำนาจรัฐ บางครั้งตัวตนทางการเมืองที่ทับซ้อนด้วยเงากลุ่มผลประโยชน์บดบัง อาจเคลื่อนไหวไปข้องเกี่ยวกับผลประโยชน์ตนผ่านนัยทางการเมือง ด้วยการผลักดันยกร่างกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ตนบ้าง หรืออำพรางซ่อนเร้นตัวตนที่แท้ในเชิงนโยบายของรัฐ การก้าวข้ามผลประโยชน์เฉพาะตนสู่อุดมการณ์อันเป็นสาธารณนั้น จะต้องสลัดตัวตนที่แฝงตัวในผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ให้คงอยู่เพียงตัวตนทางการเมืองซึ่งมีความเป็นสากลกว่ากลุ่ม

12. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). *การเมืองกับการปกครองไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จักษ์ พันธ์ชูเพชร. *การเมืองและการปกครองไทย*.มิติทางประวัติศาสตร์ และสถาบันการเมือง, (พิมพ์ครั้งที่ 4). บริษัท มายด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

จุมพล หนิมพานิช. (2545). *การวิเคราะห์นโยบายขอบข่ายแนวคิด ทฤษฎี*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2539). *การเมืองของพลเมือง : สู่สหัสวรรษใหม่.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรพล อินทรสืบ. (2541). *บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อระบบการเมืองไทย.* เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บูฆอรี ยีหมะ. (2554). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนตรี เจนวิทย์การ. (2528). *บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีต่อรัฐบาล ระบบราชการ ประชาชน และการพัฒนาประเทศ*. เอกสารทางวิชาการหมายเลข 23 ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2537). *พรรคการเมืองและกลุ่ม ผลประโยชน์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2527). *สังคมวิทยาการเมือง.* กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

อภิชัย พิทยานุรักษกุล. (2567). ธรรมคุ้มครองโลกกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์. 7(3) พฤษภาคม-มิถุนายน.

ภาษาอังกฤษ

Almond, G. A. (1956). "*Comparative Political Systems*." Journal of Politics,Linz, J. J. (2000). Totalitarian and Authoritarian Regimes. Lynne Rienner Publishers.

Apichai Pithayanuraksakul. (2024). Dharma Protects the World, Interest Groups, and Political Parties. Interdisciplinary Journal of Innovation Review. 7(3) May-June.

Bukhari Yima. (2011). *Basic Knowledge of Political Science.* Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Chaianan Samutvanich. (1996). *Citizen Politics: Towards the New Millennium*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Faculty, Chulalongkorn Rajavidyalaya University. (2016). *Thai Politics and Governance*. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn Rajavidyalaya University.

Jak Panchuapet. Thai Politics and Governance: *Historical Dimension and Political Institutions*, (4th ed.). Mind Publishing Company Limited.

Jumpol Nimphanich. (2002). *Policy Analysis: Scope of Concepts and Theories*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press.

Montree Jenwittayakarn. (1985). *The Role of Interest Groups on the Government*. the Bureaucracy. the People. and National Development. Academic Paper No. 23, Faculty of Political Science Research Center, Thammasat University.

Thiraphon Inthasup. (1998). *The Role of Interest Groups in the Thai Political System*. Chiang Mai: Chiang Mai University Graduate School.

Sanya Sanyawiwat. (1984). *Political Sociology.* Bangkok: Chao Phraya Printing.

Witthaya Naphasirikulkij and Surapol Ratchaphantharak. (1994). *Political Parties and Interest Groups.* Bangkok: Ramkhamhaeng University.